Ontwikkelingen JeugdhulpPlus

Met de raadsinformatiebrief van 12 maart 2024 (kenmerk IB 24 018) informeerden wij u over de ontwikkelingen in de JeugdhulpPlus (hierna JHP). Met dit memo brengen wij u op de hoogte over de actuele stand van zaken van de af- en ombouw van Jeugdhulpplus.

Interbestuurlijk toezicht landsdeel Zuidwest
In oktober 2022 heeft toenmalig staatssecretaris Maarten van Ooijen de gemeenten in landsdeel ZuidWest onder interbestuurlijk toezicht (IBT) gesteld omdat de Jeugdautoriteit op dat moment toenemende concrete zorgen had over de continuïteit van zorg bij zowel iHUB als Schakenbosch en het feit dat Haaglanden en Rijnmond naar het oordeel van de Jeugdautoriteit niet de noodzakelijke maatregelen namen om de continuïteit van zorg te waarborgen. Tijdens een bestuurlijk overleg op 28 november jl. met staatssecretaris Vincent Karremans, is besloten dat het interbestuurlijk toezicht per direct opgeheven wordt. Hiermee treedt het draaiboek continuïteit jeugdhulp[1] weer in werking. De twee jeugdhulpPlus aanbieders in ons landsdeel zijn opnieuw ingedeeld; Schakenbosch is ingedeeld op trede twee van het draaiboek en iHUB op trede 3. [2] Den Haag is als accounthouder van Schakenbosch verantwoordelijk voor de monitoring op de afspraken die voortkomen uit het draaiboek. Het GRJR (Jeugdhulp Rijnmond) is accounthouder voor iHUB.

Actualisatie bovenregionaal plan
Het ministerie van VWS en de VNG hebben de 11 coördinerende gemeenten voor de JHP gevraagd om elk half jaar het bovenregionaal plan (BRP) JHP te actualiseren, met o.a. de actuele capaciteit en voortgang op de af- en ombouw van de JHP. De Bovenregionale Stuurgroep Zuidwest is 23 september jl. akkoord gegaan met de derde actualisatie van het BRP. In het plan wordt onderbouwd richting gegeven aan waar we als landsdeel Zuidwest in 2028 willen staan, met behoud van de ambities en doelstellingen uit de vorige actualisaties. De derde actualisatie is tevens de laatste actualisatie van het BRP; vanaf heden worden gemaakte afspraken gemonitord en besproken middels in het BRP benoemde monitoringsafspraken.

De wijzigingen ten opzichte van de tweede actualisatie zijn;
- De visie op onderwijs als aanvulling op de zorg is geïntegreerd.
- In het BRP is een capaciteitsverdeling JHP 2028 (gesloten/hybride) opgenomen, inclusief tijdspad met betrekking tot stoppen met verwijzen naar de gesloten plekken van Bergse Bos (12-), Rijnhove en Harreveld vanuit de regio's. Dit betekent dat Schakenbosch vanaf 2028 de enige aanbieder van JHP zal zijn in ons landsdeel.
- De monitoringsmethodiek voor de afbouw JHP wordt beschreven, met hierbij een aanzet op visie voor de opbouw van alternatieven. De komende periode wordt aan beide onderwerpen verder invulling gegeven.

Het JHP aanbod van de locaties van iHUB wordt de komende jaren afgebouwd. Dit betekent een tijdelijke toename van het aantal plekken binnen Schakenbosch. Schakenbosch is momenteel bezig met verbouwingen om deze tijdelijke uitbreiding op te vangen.

Huidige cijfers
Op 1 januari 2024 waren er 44 jeugdigen uit Haaglanden geplaatst binnen de JHP, waarvan 5 kinderen uit Rijswijk. Op 1 oktober 2024 waren er 36 jeugdigen uit Haaglanden geplaatst binnen de JHP, waarvan 3 kinderen uit Rijswijk. De afgelopen jaren is er altijd sprake geweest van een fluctuerende verdeling binnen de regio. Het totaal van de JHP plaatsingen binnen de regio neemt af. De derde actualisatie van het BRP is als bijlage aan deze brief toegevoegd.

Doorontwikkeling
Onderstaand volgt een update met betrekking tot een aantal cruciale onderwerpen binnen de doorontwikkeling die cruciaal zijn om de afbouw te realiseren.

[1] Draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp' | Convenant | Rijksoverheid.nl

[2] https://open.overheid.nl/documenten/ronl-fc0422f8-88da-464c-878c-23cdd0438d07/pdf

Instroom
In het BRP staat genoemd dat een verklarende analyse[3] van de jeugdige onderdeel dient te zijn van een plaatsing van de jeugdige binnen de JHP. Meer dan de helft van de jeugdigen wordt vanuit een crisis binnen de JHP geplaatst; binnen deze groep ontbreekt de verklarende analyse, maar ook bij de reguliere plaatsingen ontbreekt de analyse. Totaal mist bij ongeveer 85% van de plaatsingen binnen de JHP een verklarende analyse. Een verklarende analyse verheldert hoe het komt dat de situatie van ouders en kind is ontstaan en dat deze niet vanzelf over is gegaan. Een verklarende analyse laat zien welke factoren hierop van invloed zijn en hoe die met elkaar samenhangen. Het leidt tot een verklaring van de problematiek, en waardoor deze is ontstaan, voortduurt, versterkt of vermindert. Het landsdeel streeft ernaar om in 2025 minder plaatsingen binnen de JHP vanuit een crisissituatie plaats te laten vinden, en dat de verwijzers in alle gevallen een verklarende analyse opgesteld te hebben bij plaatsing.

Vrijheidsbeperkende maatregelen
Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn maatregelen die de vrijheid van jongeren op een residentiële groep beperken, zoals het doorzoeken van een kamer, urinecontrole of deursignalering. Binnen de jeugdwet zijn vrijheidsbeperkende maatregelen toegestaan in de JHP, maar niet toegestaan in de open residentiële jeugdhulp, in de praktijk gebeurt dit wel regelmatig. In 2023 heeft toenmalig staatssecretaris Maarten van Ooijen het Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming(RSJ) verzocht een advies uit te brengen over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp, dit advies is eind 2023 verschenen. [4]

Op 16 oktober jl. heeft staatssecretaris Vincent Karremans een reactie gegeven op het advies van het RSJ. De staatssecretaris hecht groot belang aan rechtswaarborgen en voldoende rechtsbescherming voor jeugdigen die te maken hebben met vrijheidsbeperkende maatregelen. In het voorjaar van 2025 komt de staatssecretaris met een advies met betrekking tot dit onderwerp. [5]

De wet rechtspositie gesloten jeugdhulp is per 1 januari 2024 in werking getreden. Deze wet stelt strengere eisen t.a.v. de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen de JHP, de rechtspositie van jongeren wordt hiermee ook verbeterd. Er zijn nu ook binnen de JHP strenge voorwaarden verbonden aan het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Zo mogen de deuren van de jongeren in de nacht niet meer op slot, dit heeft ook effect op de bezetting van pedagogisch medewerkers in de nacht.

Alternatieven JHP
Het realiseren van een afname van plekken binnen de JHP vraagt om voldoende alternatieven. Hierbij kan worden gedacht aan kleinschalige woonvormen in een open setting, zo lang als nodig, en ook aan inzet van intensieve ambulante hulp ter voorkoming van crisis. Er dienen voorzieningen te komen om zowel de instroom te beperken, als de uitstroom te bevorderen. Het ontwikkelen van alternatieven willen we graag doen vanuit een inhoudelijke visie. Op dit moment is er een tekort aan alternatieven in de regio; dit maakt dat er een plan van aanpak moet komen voor de korte, middellange, en lange termijn. Over de ontwikkelingen van alternatieven wordt u ook midden 2025 geïnformeerd. Het ontwikkelen van alternatieven gebeurt uiteraard in samenwerking met de aanbieders en stakeholders, en in aansluiting op de regionale keuzes met betrekking tot de inkoop vanaf 1 januari 2027.

Residentieel onderwijs
De onderwijscoalitie ‘af- en ombouw residentieel onderwijs Jeugdzorgplus landsdeel Zuid-West' werkt nauw samen met de zorgpartners om het onderwijs voor jongeren zo goed mogelijk vorm te geven passend bij de kwaliteiten en het ontwikkelingsperspectief van de jongere. De gedeelde ambities zijn volledig geïntegreerd en opgenomen in BRP. Er liggen uitdagingen in het goed organiseren van het residentieel onderwijs. Dit komt onder andere door ontoereikende en incidentele financiering vanuit het ministerie van OCW en het gebrek aan een juridische basis voor de samenwerkingsverbanden passend onderwijs om verantwoordelijkheid te nemen. Daarover worden gesprekken gevoerd met het ministerie OCW. Ondanks deze uitdagingen worden er goede stappen gezet om het onderwijs beter te

[3] Zie uitleg verklarende analyse op: Samenwerken aan een verklarende analyse in de jeugdbescherming | Nederlands Jeugdinstituut

[4] Advies Vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp? | Advies | Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

[5] Beleidsreactie RSJ-advies "Vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp?" | Beleidsreactie | Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

laten aansluiten bij de ontwikkeling van de jongere en een doorlopende leerlijn mogelijk te maken. Er is een samenwerking tot stand gekomen tussen stamscholen en instellingsscholen en als jeugdigen nog geen stamschool hebben, voelt het samenwerkingsverband zich verantwoordelijk om een plek voor de jeugdige te vinden.

Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)
Een delegatie van het CPT heeft de afgelopen maanden een bezoek gebracht aan de JHP instellingen in Nederland. Het CPT kan een lidstaat zowel aangekondigd als onaangekondigd bezoeken. Dit bezoek betrof een ad hoc bezoek naar aanleiding van onder andere het rapport 'Eenzaam gesloten' en het daaropvolgende debat in de Tweede Kamer op 28 maart 2024. Het definitieve rapport van het bezoek van het CPT aan de JHP instellingen, waaronder Schakenbosch en iHUB, wordt halverwege 2025 verwacht.

Verscherpt toezicht Schakenbosch
Op 13 januari heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) bekend gemaakt dat 6 van de 11 JHP instellingen onder verscherpt toezicht zijn geplaatst. Ook Schakenbosch valt hieronder. [6].

Het IGJ heeft alle JHP locaties in Nederland in Q4 van 2024 getoetst op de normen:

- De groepsgrootte is maximaal zes jongeren;
- Slaapkamerdeuren gaan niet op slot;
- Er is een afzonderlijke en veilige ruimte die aan de eisen voldoet
- geen generieke vrijheidsbeperkende maatregelen in de huisregels

Schakenbosch heeft tot 19 april om de tekortkomingen weg te nemen. De JHP is in transitie, wijzigende wet- en regelgeving en inhoudelijke veranderingen en keuzes lopen niet altijd parallel. Instellingen hebben tijd en ruimte nodig om veranderingen te kunnen doorvoeren. Schakenbosch geeft aan de verbeteringen binnen gestelde tijd door te voeren. Het IGJ spreekt vertrouwen uit in de verbeterkracht van Schakenbosch.

Financiële consequenties
De regeling met betrekking tot het verstrekken van een specifieke uitkering (SPUK) voor de transformatie gesloten jeugdhulp is 20 november 2024 gepubliceerd in de Staatscourant.
Het kabinet stelt tot en met 2030 176 miljoen euro aan gemeenten beschikbaar voor de afbouw en ombouw van gesloten jeugdhulp en de opbouw van meer passende vormen van jeugdzorg, zoals kleinschalige residentiële accommodaties of ambulante alternatieven. Gemeenten mogen de middelen inzetten voor de afbouw van de huidige gesloten jeugdhulp en het opbouwen van (kleinschalige residentiële of ambulante) alternatieven. Voor het landsdeel ZuidWest is 41,5 miljoen euro beschikbaar. Dit bedrag zal grotendeels worden ingezet voor de afbouw van de locaties van iHUB en de af- en ombouw binnen Schakenbosch. Het resterende bedrag wordt ingezet voor het ontwikkelen van alternatieven.

Met deze brief hopen wij u voldoende te hebben geïnformeerd over de huidige stand van zaken. De opheffing van het IBT binnen de gemeenten van ons landsdeel markeert een feestelijke mijlpaal: samen sluiten we een belangrijke fase af en zetten we de volgende stap naar de opbouw van passende en duurzame alternatieven. In Q3 van dit jaar informeren wij u nader over de actuele ontwikkelingen met betrekking tot de afbouw van de JHP, de stand van zaken met betrekking tot het verscherpt toezicht van Schakenbosch en de opbouw van alternatieven in de regio en over de samenwerking met het onderwijs.

Bijlage(n):
Bovenregionaal plan JeugdzorgPlus Zuidwest derde actualisatie – Corsanr. 25.002297

[6] Kennisgeving verscherpt toezicht Schakenbosch in Leidschendam | Rapport | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd